

"Dones mudes, tantes mudes..."

Mireia Calafell
és membre del grup
de recerca Cos i
Textualitat de la UAB
ISOLDA DELGADO

Agafem la paraula *mudes* que apareix al títol de l'últim llibre de Mireia Calafell i estirem-ne el primer fil: *mudes* és mudesa, privació de paraula, però en femení, *dones mudes, tantes mudes...* Són tantes les dones que en el folklore i la mitologia es veuen privades de la capacitat de la parla! En un dels contes recopilats pels germans Grimm, *Els sis cignes*, la filla petita del rei ha de guardar silenci durant sis anys si vol salvar la vida dels seus germans, convertits en cignes per la pèrfida madrastra. A les *Metamorfosis*, Ovidi relata l'atroc història d'una altra dona emmudida, Filomela, a qui el seu cunyat Tereu talla la llengua amb l'espasa perquè no pugui denunciar que l'ha violada. Ella, però, broda el seu tràgic destí en un tapís i dona cos a una magnífica paradoxa: des de la mudesa –malgrat la mudesa– ella parla i esdevé narradora. No només en el folklore o la mitologia abunden les dones emmudides; també en la nostra història (*especialment*, a la nostra història) hi trobem dones mudes. Tantes mudes.

Però què té a veure una dona poeta amb una dona muda? En principi, diríem que són dos conceptes fins i tot contraris, incompatibles com els extrems d'una antítesi: la poeta parla, la muda s'absté de parlar. L'una habita el llenguatge; l'altra, el silenci. Sabem, però, que les dicotomies són tramposes i que la veritat viu al cor de la contradicció. Així, la dona poeta i la dona muda acabaran sent germanes i còmplices.

Fixem-nos en la primera secció del llibre. Llegint-la, s'escolta una remor de fons en cada pàgina: és la remor d'una impossibilitat

que sovint s'expressa mitjançant l'adverbi *no* –aquest pinyol amagat a la polpa enganyadorament dolça dels poemes–. I aquí és on enllacem amb la mudesa, perquè tard o d'hora aquest *no* desemboca en algun aspecte del llenguatge, en alguna impossibilitat relacionada amb el dir, el parlar, l'escriure o el preguntar: "No vaig preguntar el nom exacte de l'arbre", "te n'aniràs i no haurem dit el verb que ens era imprescindible conjugar", "una paraula que no ens va caldre dir en veu alta", "aquell secret que ve de lluny i mai no es diu"...

Agafem de nou la paraula *mudes* i estirem-ne un segon fil: *mudes* és mutació, metamorfosi, transformació, canvi de pell i canvi de roba, canvi d'identitat. El canvi constitueix

l'altra remor de fons que se sent al llarg del llibre. El canvi, per exemple, que afecta el nostre cos: en més d'un poema, fa acte de presència aquesta malaltia que se'n menja en silenci, amb traïdoria de rosegador, com en l'impressionant *La fi del món* on, després d'enumerar una sèrie d'elements associats a la devastació natural (erupció, tornado, terratrèmol), gira cap a una destrucció més letal: "Va arribar, senzillament, amb un càncer de pulmó".

El canvi afecta, també i sobretot, la relació amb l'alteritat: en aquests poemes, l'amor sempre penja del fil trencadís del temps. El poema titulat *Certesa* acaba amb una reflexió lúcida: "Acollir la certesa que el teu cos / no serà –no podrà ser– totes les nits / aquesta festa d'ara." Tot i que el present és una festa ("aquesta festa d'ara"), la poeta sap reconèixer-hi el corc del temps futur

("no serà, no podrà ser", amb insistent duplicació).

Mireia Calafell sembla posseir de manera natural aquell "coneixement metamòrfic" de què parla Roberto Calasso: la capacitat de percebre l'existència en perpètua fluïdesa, fent-se i desfent-se, mudant, canviant. Capaç de reconèixer que qualsevol forma d'estabilitat és un miratge. Que, ben mirat, no hi ha ni línies rectes, perquè tot s'inclina, tendeix tossudament al biaix, al desequilibri, al desordre. Si en un vers del seu llibre anterior l'autora reconeixia que "estimar és caure", ara demostra que escriure és seguir caient, lluny de qualsevol estabilitat. Que escriure és recórrer la mudesa, la mutació, la mudança... i n'hi ha tantes, de mudes! *

L
La poeta
barcelonina
Mireia Calafell
acaba de
publicar el llibre
de poemes
'Tantes mudes'
a l'editorial
Perifèric, de
Catarroja

MOTACIONS MÀRIUS SERRA

Al'Alt Camp, dels ratpenats (rata amb ales) en diuen ratapatxets. En d'altres indrets aquests vampirs menuts es coneixen com ratapinyades, esmuriacs, muricecs... En català hi ha gairebé un centenar de denominacions diverses, agrupades en cinc grans famílies segons si es fixen en les ales, en la ceguesa o en l'aspecte pelat: 1) ratpenat (rampanat, rampenac, rampenall d'oli...), 2) ratapinyada (ratapinyana, ratapenarra, ratapetenera, ratapatxec, ratapeixet, rataplana...), 3) muricec (municec, esmuricec, guiritzec, almocigo i a Elx o Guardamar, moceguillo...), 4) voliac (esvoliac, esvoriac, ratvolant i, barrejat amb cec, voli-

Ratapatxet?

cec, esmuriac...) i 5) ratacauba (a la Vall d'Aran, per influx francès *chauve-souris*: rata-calba; a la Vall d'Àneu, ratacalda, també ratapelada...)

Els rapenats ostentarien el rècord Guinness de varietat en el regne animal, en dura competència amb les roselles al regne vegetal. Fa un parell d'anys vaig publicar unes motacions després de descobrir a Menorca la

catorzena denominació de la flor més aïmada per Antonio Machín (pixallits) i de seguida el naturalista bescononí Ernest Costa i Savoia em va ampliar la llista amb una vintena d'altres noms extrets de l'inventari de Francesc Masclans: rovella, roguella, ronsella, rosseller, rossellera, gallet, gall, lloca, coquerec, quiquiricall, paramà, papariu, abadolera, caputxí, monges, màpola, ganfanó i vermelló.

I encara en va afegir dues de collita pròpia: gallina (a Hortonedà de la Conca, al Pallars Jussà) i babol (a Boí i a Buielgues, a l'Alta Ribagorça). La primera vila que posi a l'escut un rat-penat en una rosella serà la campiona de la diversitat. *